

**TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI
TUNCAY ÖZİLHAN'IN "TÜSİAD 46. GENEL KURUL"
TOPLANTISI AÇILIŞ KONUŞMASI**

Sayın Başkan, Sayın Divan, TÜSİAD'ın Değerli Üyeleri, Sayın Basın Mensupları,

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce böylesine genç bir yaşta kaybettiğimiz, çok sevdiğimiz dostumuz Mustafa Koç'u rahmetle anıyorum. Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına çok büyük hizmetleri bulunmuş, TÜSİAD ve birçok sivil toplum kuruluşuna olağanüstü katkılar yapmış olan bu değerli dostumuzu, her zaman şükran ve minnetle hatırlayacağız. Bu kürsüden konuşurken gözlerimiz onu arayacak. Geride bıraktığı boşluğa, yüzünden hiç eksiltmediği gülümsemesinin anısı ile bakacağız.

Değerli konuklar,

Aralık ayında yaptığımız Yüksek İstişare Konseyi toplantımızda içinde olduğumuz dönemde ekonomik ve jeopolitik gelişmelerdeki baş döndürücü hıza dikkat çekmiştim. Bugün de konuşmama aynı vurgu ile başlamak istiyorum. Çünkü bir çoklu kriz sürecinden geçiyoruz. Dünya ekonomik ve siyaset sahnesinde meydana gelen değişimler adeta tektonik tabakaların yer değiştirmesini hatırlatıyor. Risklerin çok iyi yönetilmesini gerektiren bir süreçteyiz.

Bu kadar köklü değişimler yaşanırken nasıl karar vereceğiz, nasıl karar aldığımızdan emin olacağız?

Her şeyden önce istişare mekanizmasını daha fazla işletmek gerekecek.

Değişim bu kadar hızlı ve farklı alanlara yayılıyorsa, bir tek kişinin ya da grubun, ekonomiden siyasete, teknolojiye küresel ısınmaya, jeopolitik risklerden toplumsal olaylara, tüm bu değişim alanlarını takip ederek doğru sonuca ulaşması mümkün değil. Etrafımızı kuşatan karmaşayı ve değişimi doğru okumak ve farklı ihtimalleri tartmak için resme değişik bakış açılarından bakmaya ihtiyaç var. Süre giden değişimlerin farklı veçhelerinden haberdar olmak, sosyal ve siyasi değişimin yönünü anlamak için farklı kesimlere kulak vermek gerekiyor.

İfade özgürlüğü ve farklı görüşlere saygı çerçevesinde eleştirilerin dile getiriliyor ve sorunların tartışılıyor olması, "her kafadan bir ses çıkıyor", "istikrar yok" ve "ülke kötü yönetiliyor" anlamına gelmez. Mevcut sorunların hiç tartışılmadığı, hiçbir eleştirinin duyulmadığı bir toplum, temel meseleler konusunda büyük bir "toplumsal uzlaşmanın olduğu", "istikrarın hüküm sürdüğü" ve "iyi yönetilen" bir toplum gibi görünebilir. Oysa böyle değildir. Sorunların açıkça ve geniş bir katılımı tartışıldığı toplumlar sağlıklıdır. Tartışmanın, eleştirinin baskılandığı toplumlar sağlıksızdır.

Sorunların açıkça tartışılmadığı durumlarda görülen suni istikrar ve güven ortamı tehlikelidir. Size 2 örnek vermek istiyorum:

Mesela 2008 krizinden önce finansal piyasaların performansı konusunda muazzam bir güven vardı. Konut sektörü kaynaklı menkul kıymetler herkesin yüzünü güldürüyor, dışında kalanlarda pişmanlık uyandırıyor. Ama tüm o karmaşık enstrümanların arka planında ne olduğunu, hesaplamalarının nasıl yapıldığını, risklerin ne olduğunu kimse tam olarak bilemiyordu. Yüksek kazançlar devam ettiği sürece kimse bu sistemin nasıl yönetildiğini umursamıyordu. Öyle karmaşık ve şeffaflıktan uzak devasa bir sistem ortaya çıkmıştı ki dünyanın en büyük bankalarının yöneticileri bile durumu layıkıyla değerlendiremiyordu. Sadece bankacılar değil, ekonomi profesörleri, hatta IMF ve ABD Merkez Bankası bile ekonominin son derece sağlıklı olduğunu söylüyorlardı. Çünkü herkes gerçeğin sadece bir parçasını bilebiliyordu.

Bir başka örnek olarak Çin'i verebiliriz. Son yıllarda Çin tüm dünyanın gıpta ile baktığı bir performansa sahipken bugün tüm dünyayı etkileyen bir yavaşlama içinde. Eski IMF başekonomisti olan Harvard profesörü Rogoff, Çin'de her şeyin iyi gittiğinin söylenmesi için büyük bir propagandanın yapıldığını ve bu nedenle Çin'deki gelişmeler konusunda şüpheli olduğunu söylüyor. Çin'deki gerilemenin gerçek boyutlarını, niye ve nasıl olduğunu ve ne yapmak gerektiğini kimse bilemiyor ve bu çok büyük bir tedirginlik yaratıyor.

Önümüzdeki günlerin taşıdığı riskleri, gerilim ve çatışma kaynaklarını iyi değerlendirmek ülkemiz için de çok önemli.

Dünya ekonomisinde büyük bir felaket yaşanmayacak olsa bile, hepimiz biliyoruz ki riskler çok fazla. Küresel piyasalardaki sert dalgalanmalar devam edecek. Uluslararası yatırımcılarda ciddi bir tedirginlik olduğu ve herkesin beklemeye geçtiği görülüyor. Türkiye'de de ulusal yatırımlar artmıyor, yurtdışına sermaye çıkışı yaşanıyor.

Bu kaotik ortamlarda neler yapılabileceği konusunda sihirli bir reçete yok. Küresel ekonomiden kaynaklanan sıkıntılar ve jeopolitik riskler karşısında yapılması gereken en önemli şey içerideki temelleri sağlamlaştırmak. Bu hem ekonomik, hem de sosyal ve siyasi temeller.

Dünya krizler tarihinden elde ettiğimiz tecrübe, asla "bu sefer farklı" dememek gerektiği. Tüm krizlerin ortak özelliği, yöneticilerin ekonomiye "bu sefer farklı" diyerek yaklaşmasıdır. Her zaman için ekonomik temellerin sağlam olmasına dikkat etmek gerekir. Bu çok basit ama çok temel bir bilgidir. 3 şeyin azı iyidir: enflasyon, borç düzeyi ve cari açık. İçeride tasarrufların düştüğü, güven sorunları nedeniyle dış kaynak sorunlarının ağırlaştığı, büyümenin yavaşladığı, enflasyonun arttığı bir ortam ekonomik temellerde zafiyete işaret eder. Bu zafiyet piyasa ekonomisinin temel ilkelerinden ayrılarak çözülemez; tam tersine sorunlar ağırlaşır.

Dünya krizler tarihinden elde ettiğimiz bir başka tecrübe de ekonomik krizlerle siyasi krizlerin hep el ele gitmesidir. Demek ki, krizlerden korunma reçetemize, iyi yönetim, hukuk sisteminin tarafsız, adil ve etkin işlemesi, ifade özgürlüğü, makroekonomik politikada esneklik; etkin risk yönetimi başlıklarını da eklemeliyiz.

Uzun vadede büyüme, para politikası ile Merkez bankasının faizleri suni olarak düşürmesiyle sağlanmaz. Güçlü bir ekonomi için aslanan ürettir. Hele Türkiye gibi 80 milyonluk bir ülke için kalıcı ve sürdürülebilir büyüme sanayiden geçer. Üretim sektörlerinin gelişmesinin önündeki engelleri tek tek belirleyip ortadan kaldırmak, yatırım ortamını iyileştirmek gerekir.

Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve yapısal reformlar hükümetimizin de gündeminde.

Bugün Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Şimşek onur konuğumuz. Dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmeler konusunda en yetkin değerlendirmeleri kendisinden dinleyeceğiz. Sayın Mehmet Şimşek, Londra'da yatırımcılarla yaptığı görüşmeleri değerlendirirken Türkiye'nin hikayesinin çerçevesinin çok iyi olduğunu ancak yatırımcıların bekle-gör politikası içinde olduğunu ve reformların yaşama geçmesi halinde Türkiye'ye çok kritik bir itimat ve kaynak akışı olabileceğini belirtmişti. Sayın Başbakan Yardımcısı bir de nitelik konusunda geri kaldığımız vurgusu yapmış ve eğitimin niteliği örneğini vermişti.

Eğer zengin ve mutlu insanlar ülkesi olacaksak bu vurgular çok önemli. Türkiye bugün ekonomik büyüklük olarak 17. sırada ama Birleşmiş Milletlerin İnsani Kalkınma Endeksi'ne göre maalesef 90. sırada. OECD tarafından derlenen Daha İyi Yaşam sıralamalarında da Türkiye, barınma koşulları, iş-yaşam dengesi, mutluluk, sağlık, güvenlik, çevre gibi göstergelerde maalesef hep alt sıralarda yer alıyor. Kadın-erkek eşitliğinde, Küresel Cinsiyet Uçurumu raporuna göre Türkiye 136 ülke arasında 120. sırada.

Türkiye'nin geleceğin ekonomisine uyum sağlayabilmesi için Ar-Ge ve inovasyon kapasitesini geliştirmesi ve bunun için de eğitimde nicel değil nitel bir sıçrama yapması gerekiyor. Çok yakında açıklanan Küresel İnovasyon Endeksi'ne göre, Türkiye incelenen 141 ülke arasında maalesef 58. sırada. Bu endeksin alt kırılımı da ilginç. Ar-Ge harcamaları, iç piyasada rekabet gibi göstergelerde performans iyi iken, siyasi istikrar, GSYH'dan eğitime ayrılan kaynaklar, mikro finans gibi göstergelerdeki düşük performans genel sıralamayı aşağı çekiyor.

Bu göstergeler ekonomik temellerdeki sıkıntıları gözler önüne seriyor. Diliyoruz ki hükümet programında önemli bir yer tutan yapısal reformlarda süratle mesafe alınır.

Türkiye'nin ekonomik ve siyasi temellerinin güçlendirilmesi çerçevesinde son zamanlarda Türkiye-AB ilişkilerinin yeniden canlandırılmasını çok önemli buluyoruz. Türkiye-AB ilişkilerinin güçlendirilmesinin, bölgemizi saran yangına, belirsizlik ve karmaşaya karşı çok etkili bir savunma olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye Ortadoğu'da, halkının çok büyük bir bölümü Müslüman olan bir ülke. Fakat Türkiye yönünü batıya çevirmiş bir ülke. Türkiye'nin AB üyeliği, bölgede istikrarın sağlanmasına da büyük katkı yapar.

Ortadoğu'daki ülkelerle tarihi ve kültürel yakınlığımız, dostluğumuz ve karşılıklı güven ilişkimiz, bu ülkelerin küresel ekonomik sisteme entegrasyonunda Türkiye'yi ve girişimcilerimizi çok ayrıcalıklı bir konuma getiriyor. AB üyesi bir Türkiye'nin bölgedeki ülkelerle enerjide, sanayide, inşaatta ve diğer tüm sektörlerde kuracağı işbirlikleri, Ortadoğu ülkeleri, Türkiye ve Avrupa ekonomilerine inanılmaz fırsatlar açacaktır.

Ancak gündemimizi bu fırsatlar değil, gerilimler ve tartışmalar dolduruyor.

Doğu ve güneydoğuda devam eden terör hepimizin içini acıtıyor. Her gün gelen asker, polis, sivil ölümleri toplumda derin yaralar açıyor. Terörün önlenmesi, kamu düzeninin sağlanması şart. Fakat asayiş ve ekonomik önlemlerin yanı sıra, birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştirecek önlemler de gerekiyor. Terörün yol açtığı en büyük sorun hiç şüphesiz can kayıpları. Bu can kayıplarının yanında söylemeye dilim varmıyor ama terör yatırım ortamını da zehirliyor ve zaten zayıf seyreden ekonomik performansı aşağı çekiyor.

Bir kez daha altını çizmek isterim ki, içinden geçmekte olduğumuz koşullar altında, kim olursa olsun, herhangi bir iktidarın, bütün bu karmaşa ve belirsizliklerle tek başına mücadele edebilmesi, bütün bunların üstesinden gelebilmesi mümkün değil.

Etrafımızı sarmış olan çoklu kriz ortamı karşısında ülke olarak kendi içimizde güçlü olmamız, birlik ve beraberlik sağlamamız lazım. Toplum olarak bölünürsek bu sorunlarla mücadele edemeyiz. Etrafımızda kaos varken, içeride kaosa düşmeyelim.

Ölen bir çocuğa kimin demeden beraber üzülelim. Çocuk öldüren her kör kurşunu kimin tabancasından çıkarsa çıksın beraber lanetleyelim. Kutuplaşmayı ret edip birbirimizi önyargısız dinleyelim. Bu kaos ortamının üstesinden ancak böyle gelebiliriz.

Türkiye'yi 80 milyonuyla mutlu, zengin ve adil bir toplum yapacak asgari müştereklerde birleşmeliyiz. Bunun yolu özgür bir tartışma ortamında şekillenecek yeni bir toplumsal sözleşmeden, yani yeni bir anayasadan geçiyor.

Bu topraklarda adaleti, refahı ve huzuru baki kılmak için asgari müştereklerimizin ne olduğunu ifade özgürlüğüne saygı çerçevesinde etraflıca konuşup, tartışalım. İfade özgürlüğü bize yeni anayasanın yolunu açsın, yeni anayasa hukuk sistemine güveni tazelesin. Bu güven tüm yatırım ortamına yansısın, duran yatırımlar yeniden canlansın. Yeni anayasa son zamanlarda hız kazanan AB üyelik sürecini kolaylaştırsın.

Dünyayı ve bölgemizi saran belirsizlik ve kaos karşısında yeni anayasa istikrarı ve güveni temsil etsin.
Çocuklarımıza barış, huzur ve refah içinde, birlikte ve beraberce yaşayacakları bir gelecek bırakalım.

Bu duygu ve düşüncelerle hepimizi bir kez daha saygıyla selamlıyor, beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.